

AUDIOTOUR IN SCHRIFT - SPRAAK NAAR TEKST

juli 2017

AMSTERDAM DNA

i Als je een audiospeler meeneemt, selecteer je bij het uitgifte meubel je eigen taal. Dan hoor je:

 Je hebt gekozen voor Nederlands
Druk op A om verder te gaan.

Welkom in het Amsterdam Museum.
Verspreid door het museum vind je kleine vierkante blokjes, de activeerpunten, met daarop het logo van het Amsterdam Museum, dat ook op dit apparaat staat. Je start een verhaal door je audiospeler binnen 30 cm op zo'n activeerpunt te richten, net als een afstandsbediening. Je hoeft daarbij niets in te drukken, het commentaar start vanzelf. Op dezelfde manier start je de tekst bij de korte films. Veel plezier in ons museum! En o ja, wil je na afloop van je bezoek het apparaat op dezelfde plek terugleggen?

Wil je deze instructie nogmaals beluisteren? Toets A.

i Loop de trap op of neem achterin de entreehal de lift naar de eerste verdieping. Als je met de lift gaat, ga, als je boven bent naar links en loop helemaal door tot aan de start van de presentatie.

i Voor de grotere projectieschermen in Amsterdam DNA staan zilveren palen waarop het nummer te zien is, die refereert met deze teksten. Op sommige plekken zijn steeltelefoons met audio. Dat zijn veelal muziekfragmenten en daarom zijn deze hieronder niet terug te vinden.

Scherm 1

STAD OP PALEN

Je staat op palen. Ze zitten diep in de grond, ook onder dit museum. Amsterdam is gebouwd op miljoenen palen. Sommige een paar meter, andere wel twintig meter lang. Ze staan stevig op het zand onder de modder. Zonder die palen zou de stad wegzakken in het moeras.

In die modder is deze schoen gevonden. Hij is meer dan 700 jaar oud. De veter zit er nog in. Dankzij de zuurstofarme, vochtige grond onder deze stad is hij bewaard gebleven. Op zulke schoenen liepen de eerste Amsterdammers.

Rond het jaar 1000 gaan de eerste mensen hier wonen. Waar de rivier de Amstel uitmondt in zee. Een ideale plek voor de scheepvaart. Ze bouwen een Dam in de rivier. Die Dam wordt een plein, het plein een dorpje, het dorpje een stad. Van Amstel-Dam tot Amsterdam.

In 1300 wonen hier zo'n duizend mensen. Geen vergelijking met een stad als Venetië of Constantinopel. Maar dan. In twee eeuwen ontwikkelt Amsterdam zich tot een bruisende havenstad. Schepen lossen hier Duits bier, haring uit de Noordzee, graan uit Noord-Europa. Onze schoen is dan al diep in de modder gezakt.

Scherm 2

OPSTAND TEGEN VORST EN KERK

Amsterdam in Vogelvlucht. Het lijkt wel een luchtfoto, zo gedetailleerd. Alsof de schilder in een luchtballon heeft gezeten, penseel in de hand. Dit is Amsterdam halverwege de 16e eeuw.

Het noorden ligt beneden. Zo valt de haven extra op. Grote schepen liggen aangemeerd in het IJ. Kleinere schuiten vervoeren goederen van en naar de pakhuizen in de stad. Overall staan kerken en kloosters. Dit is een katholieke stad. Onderdeel van het Habsburgse Rijk, waarvan de invloed zich uitstrekt tot in Amerika en Azië.

En dan is het 1578. Amsterdam zweert het katholicisme af. En daarmee de trouw aan koning Filips II in Madrid. Andere steden hadden al voor opstand gekozen: voor vrijheid in het algemeen en van geloof in het bijzonder. In een vreedzame revolutie grijpen de protestanten de macht. Nou ja, vreedzaam, niet voor altaarstukken en beelden. Maar de afgezette stadsbestuurders krijgen een vrijgeleide per boot. Netjes aan de dijk gezet. Monniken en nonnen moeten het veld ruimen.

Amsterdam sluit zich aan bij Willem van Oranje, als laatste stad in Holland. En wordt het economisch middelpunt van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Zeker als de haven van Antwerpen wordt afgesloten van de toegang tot de zee. Schepen, mensen en kapitaal trekken massaal vanuit de Zuidelijke Nederlanden naar het vrije Amsterdam. De Gouden Eeuw kan beginnen.

Scherf 3

CENTRUM VAN DE WERELD

 In de 17de eeuw breekt een gouden tijd aan. Met hun snelle schepen domineren Amsterdammers de wereldhandel. Scandinavië, Oost-Indië, Japan, Amerika, Suriname, het Ottomaanse Rijk ... ze komen overal. Dit is Australië, net ontdekt. De kustlijn staat er al. Nu de rest nog.

De Verenigde Oost-Indische Compagnie is de eerste multinational ter wereld. De beurs in Amsterdam is de voorloper van Wall Street. Amsterdamse kooplieden handelen in alles: graan, goud, porselein, suiker, thee, opium. Maar ook in slaven. Als het maar geld oplevert. De stad is mede-eigenaar van Suriname, waar slaven uit Afrika het werk doen.

Scheepvaart, wetenschap, kunst: alles wat de Amsterdammers aanraken lijkt in goud te veranderen. Rembrandt en andere schilders creëren meesterwerken, voor een bloeiende kunstmarkt. Tsaar Peter de Grote gaat in Amsterdam op bezoek bij scheepsbouwers en wetenschappers.

In andere landen zijn koningen en keizers aan de macht, maar in Amsterdam regeren rijke, protestantse burgers. Amsterdammers bouwen geen paleizen, maar een imposant stadhuis. Met vorstelijke allure. En de spectaculaire grachtengordel. De stad groeit in razend tempo.

Migranten uit heel Europa trekken naar Amsterdam. Omdat hier geld te verdienen is. Maar Amsterdam is ook een vrijhaven voor politieke en religieuze vluchtelingen. Uitgevers publiceren hier boeken van vrijdenkers als Descartes en Spinoza. En joden mogen hier hun synagogen bouwen. Alles zolang de economie maar bloeit.

Scherm 4

VRIJHEID, GELIJKHEID, BROEDERSCHAP

Zie je die vlag wapperen? Het lijkt net de Nederlandse, alleen zijn de kleuren gedraaid. Dit is niet de Nederlandse, maar de Franse vlag. En dit is niet het stadhuis van Amsterdam. Niet meer. Het boegbeeld van de stad is ingenomen door de Fransen en is nu het Koninklijk Paleis. Eerst regeert Lodewijk Napoleon en daarna zijn roemruchte broer: Keizer Napoleon. Hij krijgt symbolisch de sleutels van de stad overhandigd.

Het is een tijd van revoluties. Vrijheid, gelijkheid, broederschap. In 1795 bezetten de Fransen de Republiek. In een paar jaar tijd verandert Nederland voorgoed. Er komt een grondwet. Wat daar in staat is radicaal: alle mensen zijn gelijk. In de praktijk is dat nog lang niet zo. Toch is dit het begin van de democratie in Nederland.

Amsterdam verliest haar zelfstandigheid. Alle handel met vijanden van Frankrijk is verboden. Het Britse Rijk wordt oppermachtig in Europa en overzee. Maar in Amsterdam mogen hun schepen niet langer aanmeren. Als de Fransen vertrekken, in 1813, is de stad straatarm. Maar Amsterdam wordt wel hoofdstad van het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden.

Scherm 5

OP NAAR DE MODERNE STAD

Let op wat het paard achter zich aan sleept. Als je goed kijkt zie je dat het een heipaal is. Rechts wordt net zo'n paal in de grond geslagen. Op stoomkracht. Amsterdam is rond 1900 razendsnel aan het veranderen. Van een verarmde, overvolle stad, in een moderne metropool. De Industriële Revolutie is laat in Nederland, maar eenmaal begonnen gaat het snel.

Rijke burgers stichten het Vondelpark en het Concertgebouw. Intussen wordt de ene na de andere wijk uit de grond gestampt. Het moet snel en goedkoop. De woonomstandigheden van arbeiders zijn beroerd. Nieuwe politieke partijen en vakbonden eisen scholing, werk en goede huisvesting voor iedereen. Er ontstaat een heel nieuwe stijl van bouwen, van internationale allure.

De economie bloeit op, ook dankzij de koloniën. De oude windmolens draaien nog, maar ernaast verrijzen moderne fabrieken. Via het gloednieuwe Noordzeekanaal varen stoomschepen de haven binnen. Het spoorwegnet verbindt de hoofdstad met heel Europa. En in 1916 krijgt Amsterdam een eigen luchthaven: Schiphol. New York, Batavia... de wereld binnen handbereik. Hoe modern kan het worden? Ach, de bagage gaat nog gewoon in een bakfiets.

Scherm 6

DE TWEEDE WERELDOORLOG

Anne Frank. Zomaar een meisje uit Amsterdam. Ze is 15 jaar als ze omkomt in een concentratiekamp. Ze is één van heel, heel velen.

Op 16 mei 1940 trekt het Duitse leger de stad binnen. De Eerste Wereldoorlog is aan Nederland voorbijgegaan. Maar nu is het land bezet. Vijf jaar lang.

De Amsterdamse bureaucratie is goed georganiseerd. En gehoorzaam. Op deze kaart staat precies aangegeven waar joden wonen. Eén stip is tien joden. Het maakt het werk van de nazi's een stuk makkelijker.

De razzia's beginnen in de winter van 1941. Er breekt een massale staking uit: de Februaristaking. De enige grote demonstratie tegen de Jodenvervolging in bezet Europa. Maar de nazi's gaan door met de deportaties. Op volle kracht.

Vanuit Amsterdam worden de joden getransporteerd naar de kampen in Duitsland en Polen. Zo'n 60.000 Amsterdamse joden overleven de oorlog niet. Driekwart van de joodse bevolking van de stad.

Op 8 mei 1945 wordt Amsterdam bevrijd. De weinige joden die terugkeren treffen hun huizen leeggeroofd aan. De Jodenbuurt is voorgoed verdwenen.

Scherf 7

HOOFDSTAD VAN DE VRIJHEID

Er is geen stad met zoveel verschillende nationaliteiten als Amsterdam. In de afgelopen halve eeuw is de bevolking nog veel internationaler geworden. Migranten vanuit alle hoeken van de wereld komen hierheen. Voor werk. Voor het creatieve klimaat. Omdat koloniën zelfstandig worden. Op zoek naar vrijheid. Want daar staat Amsterdam om bekend: vrijheid.

In Amsterdam mag bijna alles. Die reputatie krijgt de stad in de jaren zestig. Als een groep jongeren onder de naam Provo de autoriteiten uitdaagt. Niet, zoals in Parijs of Berlijn, met geweld. Maar vrolijk en ludiek. Amsterdam is even hippiehoofdstad van de wereld. Vrouwen gaan de straat op voor hun rechten. In 2001 is dit de eerste stad ter wereld waar homo's trouwen.

Die vrije reputatie heeft Amsterdam nog altijd, al zijn er steeds meer regels. Prostitutie is legaal, maar vrouwenhandel is verboden. Softdrugs worden gedoogd, maar minder dan vroeger. Kraken mocht, maar mag niet meer. Er is vrijheid van geloof en vrijheid van meningsuiting. Maar die twee botsen soms keihard. Toch blijft Amsterdam een stad van vrijheid. Een stukje DNA?

 Het Amsterdam Museum is bezig zo optimaal mogelijk toegankelijk te zijn voor iedereen. Met de werkgroep **100% Welkom** maken we dit concreet. Op onze website kunt u onze ontwikkelingen volgen amsterdammuseum.nl/toegankelijk

Heeft u een voorstel of bent u bereid om deel te nemen aan onze testgroep? Stuur dan even een mail aan: welkom@amsterdammuseum.nl

Werkgroep **100%Welkom**

SWAN MUSEUM
AMSTERDAM